

Издаван суботом.

Цијена:

За ПРВУ ГОРУ и АУСТРО УГАРСКУ на годину 6 е., на годину 1 е., на четврт годину 1 е. и 50 новчака. За ВМЖУ и ХЕРЦЕГОВИНУ и све остале земље у ЈЕРИЧОНИ и АМЕРИЦИ на годину 30 ера нама, на годину 10 ера нама, на четврт годину 5 ера нама.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

Л И С Т ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Црнотлава наша се у најбољим годинама историје административне „Гласа Црногорца“ на Петњи, а могла се и епитиме изутиком на пошту у Котор. Даване влада се уредливије. Гласник се не враћају. За огање наша се, по протону иди науку не остави, 1 новчака од реда на врху пут, а на сваки дана пут по 5 новчака. За огање наша се на дужи пријеме пошту се.

ДУБРОВНИК.

Од влада нам је Дубровник дана, Поштеним својим валета се; ша, Мудрошћу глава српскога трупа!

Дубровнику Пету на' оостру дуба, А ова наша прилика српскога.

Данас први пут, што се памти, истају у једно коло у Дубровник наши умни трудебеници на Београда, Загреб и Новог Сада, и жели браћа на Војско и Херцеговине, на Далмације, Војске, и наше отаџбине, Црне Горе.

Ту ће се дакле састанути представници цијелога српскога и хрватскога народа, а саставља их ту свијех једна пошта и једно одушевљење, што се расплимало од мора до Дунава преликом тристогодишњем од рођења једнога сина дубровачког, највећег нашега pjesника, Ивана Гундулића.

Да! дух Ивана Гундулића, који дише на његове бесмртне епосеје, коју је народ по цијелом приморју два вијека преписивао, што најбоље свједочи, колико је народу годила и колико потребита била душевна пића, што је у њој наодно — тај дух силом алијех прилика радју браћу ујединила пред ојеном великом приликом, на гробу његовоме, у иједном родном граду!

Од државних граница била је пала и Босна, и Десепотина, и Херцеговина, а од Иванбеговине само су било неприступно горе при Дошћу сатувале у цетињском манастиру пошљедњу искру народне самосталности — од негдашњег пространог царства Душанова; и све културне тековине свијех државица, које су српски народ онда најјединице са оставијем културнијем свијетом, — била је сатрла туђанска нога силнога освајача.

Уз то се Дубровник био понео

до врхуња своје славе. Тргујући са потоком и са западом био се обогатио, што је услов свакој просвјети. Владујући се мудро у опћењу са ондашњијем државама, Дубровчани су имали своје власобане по свијема ондашњијем објектскијем трговачкијем средштвима, а своје астуанине код свијех дворова.

Иако и подићи углед малене републике, коју су српски владови влада назвали, обдаривали је и земљиштем и привилегијама, и држали је као своју ризницу и прибежиште у случају какве погибли.

Дубровачко бродовље, као средство трговачкога саобраћаја, било је тако моћно, да је Карло V., у чијој држави није сунце палезило, тражио дубровачко саопштво у својом прекоморскијем походима!

Са богатством трговачки и прекоморски саобраћај доносио је Дубровнику и просвјету особито из Италије и Цариграда. Што више, кад је био Цариград, (1453) многи учени Грци нађоше прибежишта у Дубровнику, као што су га били нашли у Италији; и као што је њихов уплив потакло препород у италијанској књижевности, тако је добротворно дјеловао на поврат дубровачко књижевности.

У Дубровнику се тако било сабрало богатство и знање; а кад су се сталина државица на херцеговачкоме приморју Дубровник је вјекovima био прибежиште великаша на сусједне Босне и Србије, где се већ развијала народна култура; тако је овај народно-културни елемент у Дубровнику припомогао народном духу, који је вијао са херцеговачкијех планина и рудина, да народни јоски и народна правац у дубровачкој књижевности одржи побједу над туђинскијем.

Тако се развила дубровачка република, која „наше флоту, оирема посла-

ла, штари своју трговину, своју застапу, своју дишомацију, свој устав, влада суверено владошћима, подиже дјела хришћанске дубави, болнице, школе, занковита находима, отуђује робове, узгаја народ, а све то одољјемајући својим душманама свако протек...“ то је један од наших најдаровитијих и најјачих.

„литературином Црном Гором нашега народа;“ и тако се развила из том земљишту дубровачка књижевност, о које Врадио у свом колу назвао Дубровник „наш и данас б'јели дане.“

У тој књижевности Иван Гундулић са својим „Османом“ изумио прво мјесто, не само по генијалној творачкој умјетности него и по чисто народном правцу, чим удара народно обласије читавој дубровачкој књижевности.

Иван Гундулић у своме „Осману“ прије двјести и педесет година замишља се великијем питањем ослобођења балканскога, које још био наш мараштај замишља. Онда је Пољска била на врхунцу своје силе, и са успјехом је војовала са Турском. У томе Осман II. подиже велику војску, да покори Пољску, али Пољаца 1621 код Хотима одрже ојајну побједу над Турцима. Годину нашоје побуњена војска у Цариграду надали младога Османа, који је

де славу својега царства од истога до залада. Тада се мислило, да је умрло смрти Османове већ свршило турско царство.

То даје повода нашем pjesнику, да састави велику епосеју.

Какав је велика мисао покренула pjesника „Османова“ најбоље се види из ове апострофе управљене Владиславу „пољачкога слава краља славном сину“:

1.) „Шана Бота“, Ј. Њемић (Два дана на Дунају).

Од Србаља и Тураца, Оно душа најјачага! Чам у ово мараштаје Роду твоје дужност свету Да пошети на оосту! На мариши! је ли тако? Прегни само, да је лако! Опремај се, кола јети И оружје сејетло нама!...

Сада се pjesник стара, да је склопи на мариши тои:

Ха! шта овет рат и борба И пра те је на устима? Данао над се живот враћа И бљавима и дудина! Пратри се, те се вјечна, Дочаваћеш биде дане; Родиле се жешће ђетић, Да заварне бој, мегдано! Просвјети ће боји дуди; Док' ће агоде удобније — Гором ће се српском шарић Од јунава дааврије!

Вила га прекрива, настављајући:

Неће твоја друга илва Имет мира и покоја Док од Мора до Дунава Не дигне се дим од боја! И када се pjesник овет изговара, она продушава питајући га, на што неће, што му ели; а он: Ах, ели ми, ели, много! Српстау нашем ели оного!

Немању буд' Српстау Ти намјесни врне царске, Чим под тобом земља оосту Српске, рашно и бугарске!

Тако се истиче као главни јунак у „Осману“ јуно Словенство, а на прво мјесто Српство; а главна замишља: ослобођење његово од Тураца. А како је цијелик међ у оно доба осјећао духовну словенску увијаност, позвао најмоћнијега тада брата међу Словенима, да то велико дјело изврши!

И ту велику замишља своју Гундулић развија у облику таквога спаса, од којег бољијем не може се похвалити ниједан народ онога доба; као што се ниједан народ не може похвалити ниједним pjesником онога доба, који је на свој народ тако осјећао, као што је овај сии мале дубровачко републике!

Ето на што данас Срби и Хрвати поносом и побожношћу приотупају споменику, што су Ивану Гундулићу подијугли заједнички у његовоме родном граду; и баш у тој заједници трепуто злобно разбраћене браће појављује се сам значај великога слава дубровачкога.

Хрвати и Срби отимљу се о Гундулићу; на није ли то најбољи доказ, да су Хрвати и Срби један народ, да су рођени браћа, када једнога pjesника и једни и други признају на свога pjesника?

Замисли, заједнички понос, и заједничка пошта према великом pjesнику отаве на пут ономе радору нашему Хрвата и Срба у сусједној нам монархији, па да се пред Гундулићовијем спомеником као права браћа нишире, чим би најобилније одали пошту и Гундулићу и Дубровнику, коју ми сам дугујемо!

ЧЕТИРСТОГОДИШЊИЦА ОБОДСКЕ ШТАМ ПАРНИЕ.

Петроградски „Херод“, велики лист што на помачком језику издави

И једва успијева, да склопи нилу на причање ми прошлости.

Из почетка је он пошљае, да пропутује о њим по пошвијем предјелима од Црнојевића Рајске до Скадра; затијем се дотиче историје Рима, која стварају шака нитосова; па најпослије ила му илаже сву историју српског царства, од првог проваљења српског до пада на Косову.

Ма како да су интересантни поглед високога ауктора на историју, ова историја би могла бити досадна, кад би била у испредном причању, кад би слиједила у мирном тому споса. Али тога мари неће ми у мој; причање се прекрива примједбама слушаони, који често поштујујети примједбачици. И ти међу њима почиње њатрвара распра, што и даје причању много живости и драматизма. Кад кад наилазиш на удаљења од главне теме, и овет се истиче вјечни, горуће питање о рату, као оно Хамлетово „бити или не бити“. Тако, кад је ила најјачијем пртима насилкала живот и карактер Срба у старо доба,

Као азато, нуи поштена, Храбар, честит, бистар, поран, Тврђ у вјери као от'јена!

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

О „ПЈЕСНИКУ И ВИАМ.“

Књижевна оцјена.

XIII.

Из „Збрание Иван.“

(Наставак)

Овај епизод са другијем дотичајима питања из области вишега свијета, напомиње нам таленат отрица pjesника, Владике Рада (Петра II), који, проводићи цмо свој живот у политичкој борби унутра и изван своје државе, у облику забаве, радо се упуштао у рјешавању питања метеоинике, и у том правцу наласао је „Дучу Микрокосме“, која још није добила вадљекне оцјене.

Ревалка је у томе, што при Владичи Раду још није била Црна Гора призната политичком чиниоциом, ни политичка улога његовом Господару, који се о тога појављује само као pjesник и епосоло; дотим при данашњем одређеном политичком положају Црна Гора Киљал Никола појављује се pjesником и политичарем, и о годинама ова пошљедња улога надалајује и у њего-

вом pjesничком раду, уотупајући народно-патриотском правцу, који влада у свијема његовијем производима, и у самијем најмањојем лирскајема, као што је и. п. једна на најмањих његових pjesама „Пино Вино“ (1859), у којој послере најнесолијег усјаника:

Наврати се док ти дуди Мали буду као мрва;

слиједи строфа савијем у другом духу:

У сред дима ананото Не заборава, брате, не, Данао царства пространото Те сад турска нога тре! На Дочински цусти звоник Дили звоно, барјам дил! Који то неће српски војник На ма дано у гроб саб'?!

На прођеће ила вјерна свом оболуцу долијеће и pjesнику о китом цвијећа побранијем по Косову пољу. И овога пута се ила појављује правом Велолом и не кори само pjesника него га управо пошљае на оружје:

Убрах за те кату ову Ни разбоју, по Косову. Того најјача моћ је снажна, Родила га земља владна Још од врне од јунава!

